

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1933

Vragen van de leden **Voordewind** (ChristenUnie) en **Van der Staaij** (SGP) aan de staatssecretarissen van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Veiligheid en Justitie over *het bericht «IJsland wil porno blokkeren»* (ingezonden 19 februari 2013).

Antwoord van staatssecretaris **Teeven** (Veiligheid en Justitie) mede namens de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ontvangen 11 april 2013). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2012–2013, nr. 1646.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «IJsland wil porno blokkeren»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat is uw reactie op het besluit van de IJslandse regering om op internet pornografie te blokkeren, om schadelijke effecten voor kinderen die porno zien te voorkomen?

Antwoord 2

Er zijn nu nog geen vastomlijnde plannen in IJsland om pornografie op internet te blokkeren. Op dit moment worden alleen de mogelijkheden daartoe onderzocht.

Vraag 3

Hoe zit de beoogde maatregel in IJsland in elkaar? Wat is de achterliggende gedachte achter deze maatregel? Welk doel dient de blokkade? Op welke wijze kan er een blokkade worden bewerkstelligd?

Antwoord 3

De IJslandse minister van Binnenlandse Zaken heeft een werkgroep gevormd die hem moet adviseren hoe de verspreiding van pornografie op internet kan worden tegengegaan. Volgens het IJslandse «Commissariaat voor de Media» wordt onder meer gedacht aan media-educatie, aanpassing van de definitie van porno in de bestaande wetgeving, het filteren van websites, het

¹ Volkskrant 14 februari 2013

blokkeren van IP-adressen van pornosites en een verbod op het gebruik van IJslandse creditcards voor de toegang tot bepaalde websites. Een eventueel verbod op pornografie op internet zou de huidige IJslandse wet tegen het importeren, publiceren en distribueren van pornografisch materiaal in de fysieke wereld complementeren. In IJsland is veel discussie over de mogelijk schadelijke effecten van gewelddadige vormen van pornografie, met name voor jonge jongens. Uit de nationale consultatie van politici, in zedenzaken gespecialiseerde advocaten en professionals op het gebied van onderwijs en gezondheid is gebleken dat in IJsland draagvlak bestaat voor het blokkeren van porno op internet. Of het blokkeren van pornografie op internet ook technisch waterdicht te realiseren is, zal nog worden bezien.

Vraag 4

Bent u bereid het onderzoek waar de IJslandse regering naar verwijst, voorzien van uw reactie, naar de Kamer te sturen? In hoeverre is dit onderzoek van toepassing op de Nederlandse situatie?

Antwoord 4

De IJslandse regering verwijst naar het boek *Pornland. How porn has hijacked our sexuality*. Volgens de auteur dr. Gail Dines vertonen kinderen die op jonge leeftijd geconfronteerd worden met gewelddadige porno, dezelfde tekenen van trauma als kinderen die seksueel misbruikt zijn. De betreffende publicatie vormt echter geen weerslag van eigen wetenschappelijk onderzoek, maar biedt een interpretatie van visies op de rol van porno en erotiek vanuit een feministische grondslag. Ons is ook geen ander onderzoek bekend waaruit een vergelijkbaar traumatische effect van gewelddadige porno zou blijken als bij kinderen die seksueel misbruikt zijn. Ook de door ons geraadpleegde experts op het gebied van jeugd en media geven aan dergelijk onderzoek niet te kennen.

Vraag 5

Wat is er bekend over de invloed van porno op kinderen in Nederland?

Antwoord 5

Vanwege ethische bezwaren is in Nederland, noch in het buitenland ooit experimenteel onderzoek gedaan naar de directe invloed van pornografische beelden op kinderen. Wel zijn de statistische verbanden – ook longitudinaal – onderzocht bij vooral jongeren ouder dan 12 jaar die pornografische beelden hebben gezien. Uit onderzoek in 2011 van het kenniscentrum Rutgers WPF en het Nederlands Jeugd Instituut blijkt onder meer een wederkerig verband tussen het kijken naar porno enerzijds en seksuele belangstelling en seksueel gedrag anderzijds: jongens die meer in seks geïnteresseerd zijn en meer ervaring hebben, kijken meer naar porno en het kijken naar porno stimuleert vervolgens ook hun seksuele interesse. Bij meisjes wordt in deze studie nauwelijks een verband met kijken naar pornografische beelden gevonden. Onderzoek van de Universiteit van Amsterdam uit 2008 en 2009 toont longitudinale verbanden aan tussen het kijken naar porno en een positievere attitude tegenover seks buiten een relatie, minder tevredenheid over het eigen seksleven, meer onzekerheid over seksualiteit en de perceptie van vrouwen als lustobject. Daarbij moet wel de kanttekening geplaatst worden dat er naast het kijken naar porno veel andere factoren zijn die de seksuele ontwikkeling van jongeren beïnvloeden.

Vraag 6

Wat is er bekend over de omvang van het aantal kinderen in Nederland dat porno op hun mobiele telefoons bekijkt?

Antwoord 6

Er zijn wel cijfers over het percentage Nederlandse kinderen dat wel eens porno heeft gezien, maar niet specifiek voor het medium mobiele telefoons. Rutgers WPF en SOA Aids Nederland vonden in hun onderzoek *Seks onder je 25ste* (2012) dat twee derde van de 12- tot 14-jarige jongens en een vijfde van de meisjes in deze leeftijdscategorie het afgelopen half jaar porno heeft gezien, meestal op het internet. Het Sociaal en Cultureel Planbureau concludeerde op basis van het EU Kids Online onderzoek in 2011 dat ongeveer twee vijfde van de 9- tot 16-jarige internetgebruikers in aanraking

komt met pornografische beelden (39%), zowel via internet (22%) als via televisie en film. Van deze jongeren blijkt 5% van streek te raken door het zien van seksueel getinte beelden. Nog lopend onderzoek van het lectoraat Cybersafety van de NHL Hogeschool onder kinderen en jongeren liet in 2012 zien dat 19% van de kinderen op de basisschool wel eens seksueel expliciet beeldmateriaal op internet heeft gezien.

Vraag 7

In hoeverre wordt er in Nederland bij hulpverleningsinstanties om hulp gevraagd als het gaat om de schadelijke gevolgen voor kinderen die porno te zien krijgen? In hoeverre is er op dit gebied hulpaanbod?

Antwoord 7

Er zijn geen cijfers beschikbaar over dit specifieke beroep op hulpverleningsinstanties. De digitale wereld kent niet alleen veel kansen; aan (verkeerd) gebruik zijn ook risico's verbonden. Om jongeren op het terrein van seksualiteit meer bewust te maken van de risico's van *social media* en internet is er in het lespakket «Lang leve de liefde» een module mediawijsheid «Jij en de media» opgenomen. Dit lespakket wordt op veel middelbare scholen en ROC's gebruikt. Het is van belang dat jongeren en hun ouders mediawijs zijn. Dit wil zeggen dat jongeren en hun ouders over kennis, vaardigheden en een mentaliteit moeten beschikken, waarmee zij zich bewust, kritisch en actief kunnen bewegen in de digitale wereld. Verschillende ministeries zetten zich in om de mediawijsheid te vergroten. Op initiatief van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het toenmalige ministerie voor Jeugd en Gezin is in 2008 het expertisecentrum Mediawijzer.net opgezet, dat de mediawijsheid van Nederlandse burgers en organisaties beoogt te bevorderen. Het is van belang dat mediawijsheid ook een onderdeel vormt van de opvoeding. Daarom onderhoudt Mediawijzer.net relaties met organisaties die ouders en opvoeders voorzien van informatie over allerlei thema's, waaronder seksuele beelden en seksueel gedrag via het internet.

Vraag 8

Wordt er in Nederland onderzoek gedaan naar de schadelijke effecten voor kinderen die porno te zien krijgen? Zo nee, bent u bereid hier onderzoek naar te doen? Zo, ja bent u bereid dit onderzoek naar de Kamer te sturen?

Antwoord 8

Zoals aangeven in antwoord op vraag 5 wordt geen direct experimenteel onderzoek gedaan, maar worden wel de statistische verbanden onderzocht bij kinderen en jongeren die naar pornografische beelden hebben gekeken. Op dit moment loopt het onderzoek van de NHL Hogeschool, die met een tweede meting gestart is. De resultaten van dit onderzoek worden in september 2013 verwacht. Het entameren van aanvullend onderzoek achten de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en ik niet noodzakelijk.